

โครงการสานฝันฮีโร่ : กีฬาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นางกนกรัตน์ เกื้อกิจ

โครงการสานฝันฮีโร่ : กีฬาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการภายใต้ความร่วมมือกันระหว่างศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ กองทัพบก สมาคมกีฬาคนพิการแห่งประเทศไทย มูลนิธิพาราโอลิมปิกแห่งประเทศไทย และมูลนิธิโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้กำลังพลที่ทุพพลภาพจากปฏิบัติราชการสนามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดความภาคภูมิใจอย่างวิริยะบุรุษ โดยการกลับมารับชาติอีกครั้งด้วยการเป็นนักกีฬาผู้พิการทีมชาติไทย และประชาชนผู้พิการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าคัดเลือกเป็นนักกีฬานักกีฬาหน้าใหม่ของสมาคมนักกีฬาผู้พิการทีมชาติไทย ซึ่งการศึกษารั้วนี้มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษา ๒ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการที่เข้าร่วมโครงการสานฝันฮีโร่ โดยมี “กีฬา” เป็นเครื่องมือ ๒) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะจากการดำเนินโครงการ

ผู้ศึกษามีหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักของโครงการดังกล่าว จึงได้ศึกษาโดยการติดตามผลและสรุปวิเคราะห์ขั้นตอนกระบวนการและจากผลการดำเนินงาน จากการศึกษาพบว่าโครงการสานฝันฮีโร่ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้แก่มูลนิธิผู้พิการทุกประเภท ไม่แบ่งอาชีพ เพศ ศาสนาถือว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของภาคีรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของประชารัฐตามนโยบายของรัฐบาล สนับสนุนให้เกิดความยั่งยืน และสวัสดิการทางสังคม ซึ่งส่วนใหญ่การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกิจกรรมฝึกอาชีพและการสงเคราะห์ช่วยเหลือ ซึ่งโครงการสานฝันฮีโร่เป็นกิจกรรมรูปแบบใหม่ที่ใช้ “กีฬา” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต จากการศึกษาโครงการพบว่าผู้เข้าร่วมโครงการ เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ ดังนี้ ๑) ด้านการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ ผู้พิการได้รับการดูแลทางกายและจิตใจจากผู้เชี่ยวชาญของสมาคมกีฬาคนพิการ และฝึกฝนออกกำลังกายให้แข็งแรงเสมอ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าแข่งขันกีฬา ๒) ด้านรายได้ ผู้พิการได้รับเงินรางวัลจากการแข่งขัน ค่าเบี้ยเลี้ยงนักกีฬา ๓) ด้านการศึกษา ผู้พิการจะได้รับการเก็บตัวฝึกซ้อมที่สถาบันหรือโรงเรียนผู้พิการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ นับเป็นโอกาสทางการศึกษาสำคัญสำหรับคนพิการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการต่อยอดระดับการศึกษาที่เคยสำเร็จ เช่น สำเร็จภาคบังคับระดับประถมศึกษา หรือระดับมัธยมต้น เมื่อมาเก็บตัวฝึกซ้อมจะได้รับการศึกษาต่อยอดในระดับที่สูงขึ้นจากโรงเรียนกีฬาผู้พิการ หรือ กศน. ๔) ด้านสังคม เดิมของการดำเนินชีวิตของผู้พิการจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะไม่กล้าออกไปไหน เก็บตัว ไม่เข้าสังคม เพราะคิดว่าตนเองไม่ใช่คนปกติ หวาดระแวงกับสิ่งที่เคยเกิดขึ้น และการใช้ชีวิตประจำวันจำเป็นต้องมีคนดูแลอยู่ตลอดเวลา แต่หลังจากได้เข้าร่วมโครงการแล้ว ผู้พิการได้เปิดใจ ได้พูดคุยและอยู่ร่วมกับผู้พิการ และผู้ฝึกสอน ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ทั้งนี้ นอกจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว ยังพบว่าโครงการสานฝันฮีโร่ ได้สร้างสันติภาพระหว่างผู้พิการที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทั่วไป โดยผู้พิการมีความเชื่อส่วนตัวว่าสาเหตุที่ตนเองถูกลอบทำร้ายมาจากการกระทำของฝ่ายตรงข้าม แต่หลังจากเข้าร่วมโครงการทุกคนอยู่ร่วมกัน ฝึกซ้อมร่วมกัน รับทราบถึงสภาพปัญหาจากความพิการร่วมกัน เช่น การหย่าร้าง การถูกทอดทิ้งของคู่สมรส การยอมรับในตนเอง ทำให้มีความเข้าใจและการยอมรับกันและกันโดยไม่แบ่งอาชีพ ศาสนา

/สำหรับปัญหา...

สำหรับปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ ๑) ปัจจุบันพบว่าจำนวนผู้พิการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่การดำเนินการโครงการสานฝันฮีโร่ให้บรรลุผลในระยะยาวจำเป็นต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง และยังไม่ถูกบรรจุให้เป็นโครงการต่อเนื่อง ๒) ครอบครัวหรือผู้ดูแลผู้พิการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังไม่สนับสนุนให้ผู้พิการเล่นกีฬา เกรงอาจจะได้รับบาดเจ็บ และส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพไม่มีโอกาสนำผู้พิการมาเข้าร่วมโครงการ ๓) ระหว่างการฝึกซ้อมกับสมาคมกีฬาคนพิการเพื่อคัดเลือกเป็นนักกีฬาทีมชาติไทย ผู้พิการยังไม่มีเบี้ยเลี้ยงเหมือนนักกีฬาทีมชาติไทยที่ต้องมีผลงานก่อนถึงจะได้รับการเบี้ยเลี้ยง ทำให้เป็นอุปสรรคอย่างยิ่ง ครอบครัวต้องส่งเงินมาช่วยเหลือ ซึ่งในส่วนนี้ยังไม่มีแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน

โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ระดับนโยบาย

๑) หน่วยงานด้านความมั่นคง ควรนำรูปแบบของโครงการสานฝันฮีโร่มาพัฒนาให้เกิดเป็นศูนย์เกียรตินิยม เพื่อให้กำลังพลที่พิการ มาพัฒนาศักยภาพฝึกสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ เช่น การพัฒนากายอุปกรณ์เทียมที่สามารถใช้เล่นกีฬาหรือทำกิจวัตรประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฟื้นฟูด้านจิตใจ และการดูแลด้านสวัสดิการ เป็นต้น เพื่อให้กำลังพลได้กลับไปรับใช้ชาติอีกครั้งในงานยุทธการหรือนักกีฬาทีมชาติ

๒) พื้นที่หรือชุมชนที่มีความขัดแย้งและนิยมใช้ความรุนแรง สามารถนำโครงการสานฝันฮีโร่เป็นกิจกรรมเครื่องมือในการประสานสร้างความเข้าใจได้ การอยู่ร่วมกัน ฝึกซ้อมร่วมกัน นำไปสู่กระบวนการสร้างสันติภาพ

๓) ควรนำการจ้างงานผู้พิการในสถานประกอบ มาเปิดรับคนพิการที่ได้รับการคัดเลือกจากโครงการสานฝันฮีโร่ให้เป็นนักกีฬานักใหม่ของสมาคมกีฬาผู้พิการทีมชาติไทย โดยให้ได้รับค่าจ้างวันละ ๓๐๐ บาท เข้าทำงานตามมาตรา ๓๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.๒๕๕๐ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพและคุ้มครองการมีงานทำของคนพิการ เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสใช้ความสามารถ มีรายได้ และพึ่งพาตนเองได้ และลดภาระของครอบครัวและสังคมที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู ให้สถานประกอบในพื้นที่สนับสนุนผู้พิการให้เป็นนักกีฬาแทนการจ้างงานในสถานประกอบ

๔) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งเสริมให้เกิดศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้พิการ หรือ Sport Center ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นสถานที่การให้บริการแก่ผู้พิการทุกประเภท ได้แก่ การพัฒนาสมรรถภาพทางกาย การกีฬา การศึกษา การฟื้นฟูจิตใจ อาชีพ ศิลปะ และการมีส่วนร่วมของคนพิการ และควรออกแบบให้มีอารยสถาปัตย์ เหมาะสมแก่การดำเนินกิจกรรมทุกประเภท และมีบุคคลผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านความพิการ

๒. ระดับปฏิบัติ

๑) การคัดเลือกผู้พิการเข้าร่วมโครงการสานฝันฮีโร่ จากประสบการณ์ที่นำผู้พิการไปเข้าร่วมโครงการและมีผู้ปกครองไปดูแลนั้น จำเป็นต้องมีการพิจารณาคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรต้องกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้พิการที่ และพร้อมที่จะเป็นนักกีฬา เช่น ความพิการไม่มีอาการเรื้อรัง เจ็บป่วยเสมอ มีความสนใจเล่นกีฬาและครอบครัวต้องสนับสนุน และสามารถช่วยเหลือตนเองได้

๒) ควรให้สมาคมผู้พิการประจำจังหวัด หรือศูนย์คนพิการประจำจังหวัด/อำเภอ/ตำบล เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ตั้งแต่การวางแผนงาน กำหนดขั้นตอน คัดเลือกผู้พิการ ร่วมกิจกรรม และติดตามผล ประเมินผู้พิการที่ผ่านการคัดเลือกและไม่ผ่านการคัดเลือก เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ของงานร่วมกัน

๓) ควรมีการวางแผนงบประมาณ ด้านการสนับสนุนเบี้ยเลี้ยงนักกีฬา อุปกรณ์ความพิการ และอุปกรณ์การกีฬา ระหว่างการฝึกซ้อมซึ่งยังไม่ได้เป็นนักกีฬาทีมชาติ

๔) ควรมีกระบวนการอบรมผู้ฝึกการก่อนเข้าร่วมโครงการเพื่อให้มีการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย และจิตใจก่อนเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑ เดือน รวมถึงเป็นการสังเกตของเจ้าหน้าที่ต่อความสนใจของผู้เข้าร่วมโครงการ และอบรมผู้ฝึกการหลังได้รับคัดเลือกเป็นนักกีฬาหน้าใหม่แล้วด้วย

๓. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๑) การพัฒนาบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้ฝึกการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นการรองรับจำนวนผู้ฝึกการที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคต ควรพัฒนาหลักสูตรและบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะที่สามารถเป็นผู้สอนด้านวิชาการแก่นักศึกษา และเป็นผู้ฝึกซ้อมเทคนิคกีฬาแก่นักกีฬาผู้ฝึกการด้วยในเกือบทุกสถาบันที่มีหลักสูตรภาควิชาพลศึกษา หรือวิทยาศาสตร์การกีฬา ตลอดจนบุคลากรทางการแพทย์ ควรมีการส่งเสริมแพทย์นักกายภาพบำบัดไปอบรมด้านการจำแนกระดับความพิการของนักกีฬาตามลักษณะความพิการเพื่อเข้าแข่งขันในประเภทต่างๆ หรือ Classify ซึ่งยังไม่มีบุคลากรทางการแพทย์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถจำแนกผู้ฝึกการได้ ต้องส่งให้แพทย์ในส่วนกลางที่ผ่านการอบรมแล้วเป็นผู้จำแนก

๒) ควรมีสถานฝึกซ้อมสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ที่ผ่านมาใช้สถานที่ฝึกซ้อมทั่วไปและปรับปรุงให้เป็นสถานที่ซ้อมของผู้พิการ แต่ยังไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุน เช่น สนาม ห้องพัก ห้องน้ำ ทางลาด เป็นต้น